

BILAGA 3

2011-12-21

Åtgärdsförslag för Björka älv

ÅTGÄRD	BESKRIVNING	FÖRDELAR	NACKDELAR	FÖRVÄNTAD EFFEKT		KOSTNAD (kr/kg TotP/år)
				Fosfor (kg TotP/ha/år)	Kväve (Kg TotN/ha/år)	
PRIORITERADE ÅTGÄRDSFÖRSLAG						
Strukturkalkning	Strukturkalkning på jordbruksmark runt Backatjärnskanalen Strukturkalkning av jordbruksmark längs Björka älv och övriga biflöden. Även strukturkalkning i anslutning till Björken bör utredas, särskilt eventuella konflikter med förekommande naturbete och eventuella stödformer för detta.	- Hög reningseffekt och kostnadseffektivt - Enkel, kräver inga ingrepp - Förbättrad plöjning → lägre dieselåtgång - Försök har visat på förbättrad skörd¹ - Stort egenintresse för lantbruket - Kan tillämpas på stora arealer vilket kan ge en betydande effekt - Samrådsprocessen kan drivas av annan än kommunen, tex LRF tillsammans med kalkleverantör - Kan finansieras med LOVA genom ex. LRF (50% bidrag).	- Bara lämplig på leriga jordar (vilket dock är det vanligaste inom aktuellt område) - Bara lämplig där det pågår en aktiv jordbearbetning - Kan finnas risker med att åtgärden också kan innebära ökat gödselbehov	0,5-0,25 ⁴ (50 % minskning) ²	24-19 ⁴ (21 % minskning) ²	4000-5000³ (400-500 per år) med tio års effekt av åtgärden)
Intensifierad rådgivning och tillsyn	Utökning inom Greppa näringen, aktiv marknadsföring och information om aktuella miljöstöd → förbättra gödselstrategier → åtgärda utsläpp från mjölkrum, avlopp och gödselvårdsanläggningar	- Viktigt för minskning av punktutsläpp från jordbruket och djurhållningen - Verktygen finns redan, arbetet med Greppa näringen är igång – intensifieringen kan riktas till prioområden, såsom Björka älv	- Lång genomförandetid - Viktigt att kunna utnyttja externa resurser, tex länsstyrelsen., blir i annat fall resurskrävande för kommunen	Indirekt åtgärd, har ej bedömts.	Indirekt åtgärd, har ej bedömts.	Indirekt åtgärd, har ej bedömts.

BILAGA 3

2011-12-22

ÅTGÄRD	BESKRIVNING	FÖRDELAR	NACKDELAR	FÖRVÄNTAD EFFEKT		KOSTNAD (kr/kg TotP/år)
				Fosfor (kg TotP/ha/år)	Kväve (Kg TotN/ha/år)	
Fångdammar	Anläggande av fångdammar för fosfor i de mindre biflödena till Björka älv	- Hög reningseffekt - Relativt små i storlek, innebär inte så stort ingrepp - Möjligen stöd genom LOVA och Landsbygdprogrammet	Grunda och vegetationsrika våtmarker drabbas lätt av syrebrist vintertid. Då kan fosfor i bottarna frigöras och fosforbelastningen nedströms kan bli mycket hög. Andelen löst fosfor i vattenmassan kan i vissa fall öka i och nedströms en fångdamm, men nettoutflödet verkar vara litet¹⁰	Små dammar nära utsläppskällan kan minska fosforläckaget med 21-44 % ⁵ 370- 580 ⁶ 310- 780 ⁷	3-15 % minskning av läckage ⁵	225-629⁶ eller 150 - 470⁷
Enskilda avlopp	Otillräckliga enskilda avlopp identifieras och åtgärdas. Teknik för reningen väljs med hänsyn till de lokala förhållandena på varje plats.	- Hög reningseffekt - Lagstadgad åtgärd - Minskning av andra föroreningar också, smittspridning, luktolägenhet - Många olika möjliga åtgärder	- Lång genomförandetid - Kostar för hushållen - Ev. ökad energianvändning och transporter	Anläggande av filterbädd (95 % reduktion) 0,52 kg/person och år ⁸	-	3000- 5000 (filterbädd med 20 års livslängd, 6 % ränta) ⁸

BILAGA 3

2011-12-22

ÅTGÄRD	BESKRIVNING	FÖRDELAR	NACKDELAR	FÖRVÄNTAD EFFEKT		KOSTNAD (kr/kg TotP/år)
				Fosfor (kg TotP/ha/år)	Kväve (Kg TotN/ha/år)	
ÖVRIGA ÅTGÄRDSFÖRSLAG						
Våtmark		- Hög reningseffekt, mkt kostnadseffektiv i VM:s åtgärdsprogram - Ökar biologisk mångfald - Kan öka rekreation och friluftsliv - Minskar variation i näringsflöde - Kan tillämpas på stora arealer vilket kan ge en betydande effekt	- Inventering och analys för lokalisering som kan gå emot både enskilda och allmänna intressen - Anläggning – stort vattendrag kräver stor våtmark - Kräver skötsel – långsiktig resurs - Metangasutsläpp - Kan vara i konflikt med önskemål om strandbete och fågelintressen	20-75 ⁹	250 - 1 000 ⁹	200-800 (annuitetsmetod med 20 år och 4 % ränta) ⁹
Kalkfilterdike		- Hög reningseffekt - Kostnadseffektivt - Kan finansieras med LOVA genom LRF, men ej helt till 50 %	Ny åtgärd, osäker effekt			
Skyddszon – åkermark/betes mark utmed vatten		- Kostnadseffektivt i VM:s åtgärdsprogram - Ökar biologisk mångfald - Rekreativvärden (ej lika mkt som våtmark) - Mindre bekämpningsmedel i vtdrg - Mildrad effekt av gödslingsmisstag	Brukningshinder	0,1 - 0,3	2,2 – 19,8 (11 i mv)	8 750 – 26 300

BILAGA 3

2011-12-22

ÅTGÄRD	BESKRIVNING	FÖRDELAR	NACKDELAR	FÖRVÄNTAD EFFEKT		KOSTNAD (kr/kg TotP/år)
				Fosfor (kg TotP/ha/år)	Kväve (Kg TotN/ha/år)	
Fånggrödor		- Bedömts som kostnadseffektiv i VM:s åtgärdsprogram - EU-stöd för att anlägga fånggröda på jordbruksmark	- Kräver långsiktig resurs - rådgivning för att upprätthålla/öka odlingen av fånggröda. - Kan öka användningen av ogräsmedel	0,1 - 0,2	5,5 - 18 (8,3 i mv)	2 400 – 4 750
Vårbearbetning		EU-stöd för att senarelägga höstbearbetning till våren.	Effekt?			
Instängsling betesmark		Direkt stopp av punktkälla	- Svårbedömd effekt - Kan störa biologisk mångfald, konflikt med målet kring naturbeten			

Källor:

¹ Ulén Barbro. "Bornsjöprojektet". Sveriges lantbruksuniversitet. 2010

² Åtgärder mot fosforförluster i jordbruksmark – möjligheter och hinder i praktiken. Jordbruksverket. Rapport 2010:35

³ Struktur på slätten minskar övergödning av havet. Jordbruksaktuellt 2010-06-07. <http://www.ja.se/?p=34544&pt=110&m=3433> besökt 2011-11-28.

⁴ Information om LOVA-bidrag till strukturkalkning av åkermark i Uppsala län. Länsstyrelsen i Uppsala Län. Diarienummer: 537-4612-11. 2011-11-11.

⁵ Greppa näringen. www.greppa.nu. 2011-11-22

⁶ Dammar som samlar fosfor- Jordbruksinformation 11- 2010. Jordbruksverket.

⁷ Evaluering av fangdammer som miljötakt i SMIL. Bioforsk rapport 3:140. 2008

⁸ Åtgärder och kostnader för minskade fosforutsläpp från enskilda avlopp, industrier m.m. till sjön Glan. Underlagsrapport (2) till *Miljö kvalitetsnormer för fosfor i sjöar – redovisning av ett regeringsuppdrag*. Naturvårdsverket. Rapport 5288.

⁹ Våtmarker för vattenvård och biologisk mångfald. <http://www.foretag.fargelanda.se/vatmarker/vadvatmark.htm> besökt 2011-11-28.

¹⁰ Ekologisk restaurering av vattendrag. Naturvårdsverket och Fiskeriverket. 2008.